

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ

ФАКУЛТЕТ МЕДИЦИНСКИХ НАУКА

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ

**1. Одлука Већа за медицинске науке Универзитета у Крагујевцу о формирању
комисије за оцену завршене докторске дисертације**

На седници Већа за медицинске науке Универзитета у Крагујевцу, одржаној дана 20.07.2016. године, одлуком бр: IV-03-746/14 формирана је Комисија за оцену и одбрану завршене докторске дисертације под називом **“Процена квалитета живота пацијената оболелих од неситноћелијског карцинома плућа лечених хемиотерапијом“** кандидата др Сање Шарац, у следећем саставу:

1. проф. др Марина Петровић, ванредни професор Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Интерна медицина, председник;
2. проф. др Драгана Стаматовић, редовни професор Медицинског факултета ВМА Универзитета одбране у Београду за ужу научну област Интерна медицина, члан;
3. доц. др Иван Чекеревац, доцент Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Интерна медицина, члан.

Комисија је прегледала и проучила докторску дисертацију др Сање Шарац и подноси Наставно-научном већу Факултета медицинских наука у Крагујевцу следећи:

ИЗВЕШТАЈ

2.1. Значај и допринос докторске дисертације са становишта актуелног стања у одређеној научној области

Докторска дисертација кандидата др Сађе Шарац под називом „Процена квалитета живота пацијената оболелих од неситноћелијског карцинома плућа лечених хемиотерапијом“, урађена под менторством проф. др Ружице Козомаре, редовног професора Медицинског факултета ВМА Универзитета одбране у Београду за уже научне области максилофацијална хирургија и онкологија, представља оригиналну клиничку студију која се бави проценом и поређењем квалитета живота пацијената оболелих од узрапредовалог неситноћелијског карцинома плућа лечених применом две врсте хемиотерапијских протокола у првој терапијској линији.

Добијени резултати су прегледни, прецизни, јасни, добро продискутовани и дају значајан допринос савременом и свеобухватном терапијском приступу пацијентима оболелим од неситноћелијског карцинома плућа. Ова тема је веома актуелна и поред све већег броја студија које се баве проценом квалитета живота оболелих од малигнух болести различитих локализација.

Такође ова Докторска дисертација представља оригинални научни допринос, и од великог је научног и практичног значаја у области савремене онкологије, пулмологије и палијативне медицине за све здравствене раднике који су укључени у лечење пацијената оболелих од малигнух болести плућа али и других локализација.

У бројним истраживањима показано је да болесници са карциномом плућа имају изразитије симптоме и већи симптоматски дистрес у поређењу са оболелима од других врста најчешћих малигнух болести. Испитивањем и праћењем квалитета живота и његових компоненти код болесника који се лече различитим терапијским модалитетима обезбеђују се важне информације о ефикасности и подношљивости различитих терапијских видова, њихово међусобно поређење и омогућава опредељење за оптималнији терапијски приступ сваком болеснику. Показано је да постоји потреба оваквог мерења како би се идентификовали проблеми и симптоми које пацијенти сматрају најзначајнијим а са друге

стране да се омогући доношење одлуке о специфичном лечењу и палијативним процедурама која се заснива на приоритетима болесника.

Целокупна докторска дисертација је веома прецизно и јасно урађена, циљ и методологија истраживања добро су дефинисани, тако да резултати могу да буду примењени у пракси секундарне и терцијарне здравствене заштите.

2.2. Оцена да је урађена докторска дисертација резултат оригиналног научног рада кандидата у одговарајућој научној области

Прегледом литературе и увидом у биомедицинске базе података “PubMed“, “Medline“, “KOBSON“, “Google Scholar“, “SCIndeks“, помоћу следећих кључних речи: “non-small cell lung cancer“, “quality of life“, “assessment“, “chemotherapy“, “palliative care” налази се на одређени број студија пресека као и лонгитудиналних проспективних и ретроспективних студија које су се бавиле проценом квалитета живота оболелих од малигнух болести. Међутим, досадашње студије које су обухватале болеснике са карциномом плућа највећим делом су се бавиле популацијом оперисаних болесника са нижим стадијумима болести а има мало студија које су обухватиле пацијенте са локално узнапредовалом и метастатском болешћу. Осим тога већина студија процењује квалитет живота у односу на стадијум болести а не на терапијски модалитет а скоро да не постоје студије које пореде квалитет живота пацијената са карциномом плућа леченим различитим хемиотерапијским протоколима иако постоји неколико таквих студија за друге локализације малигне болести (дојка, глава и врат, дебело црево). Ова студија пореди две групе пацијената лечених различитим хемиотераписким протоколима и прати промене у квалитету живота током трајања лечења. Слично истраживање до сада није спроведено на територији Републике Србије, па ни шире у нашем региону. На основу ових података, Комисија констатује да докторска дисертација кандидата Сање Шарац под називом **”Процена квалитета живота пацијената оболелих од неситноћелијског карцинома плућа лечених хемиотерапијом“** представља резултат оригиналног научног рада у области онкологије, пулмологије и палијативне медицине.

2.3. Преглед остварених резултата рада кандидата у одређеној научној области

А) Лични подаци

Сања Б. Шарац, рођена 31.03.1974. године у Ужицу, Република Србија. Основну школу завршила је у Вишеграду, а средњу медицинску школу у Београду са одличним успехом. Дипломирала је на Медицинском факултету у Београду 2002. године са просечном оценом 9,14. Обавезан лекарски стаж обавила је у Војномедицинској Академији током 2003. године. Специјализацију из пнеумофтизиологије завршила је у ВМА, а специјалистички испит положила 05.03.2009. године са оценом - одличан (5). Субспецијалистички испит из пулмологије положила 07.06.2016. године са оценом одличан. Запослена је у Клиници за пулмологију ВМА.

Докторске академске студије на Факултету медицинских наука Универзитета у Крагујевцу, уписала је 2010. године, изборно подручје онкологија, а 2011. године положила усмени докторски испит са оценом 10. Асистент је на Медицинском факултету ВМА Универзитета одбране за предмете Интерна медицина и Клиничка пропедевтика. Учесник је више међународних и домаћих конгреса. Аутор и коаутор је бројних радова објављених у домаћим и иностраним часописима.

Б) Списак објављених радова (прописани минимални услов за одбрану докторске дисертације)

Кандидат је аутор више оригиналних научних радова и први аутор у раду објављеном у часопису индексираном на SCI листи чији су резултати саставни део докторске дисертације, чиме је испунила услов за одбрану докторске дисертације.

Радови објављени у међународним часописима (категорија M20)

1. **Šarac S**, Milić R, Vasiljević M, Šarac M. Quality of life assesment in patients with non-small cell lung cancer. *Vojnosanit Pregl* 2016;(00). DOI: 10.2298/VSP160125117S. **M23**
2. **Šarac S**, Milić R, Zolotarevski L, Aćimović S, Tomić I, Plavec G. Primary pulmonary alveolar proteinosis. *Vojnosanit Pregl* 2012; 69(11): 1005-08. **M23**

3. Šarac M, Marjanović I, Tomić A, Šarac S, Bezmarević M. Endovascular repair of ruptured aneurism of abdominal aorta. *Vojnosanit Pregl* 2014;71(1):78-82. **M23**

4. Šarac M, Marjanović I, Bezmarević M, Šarac S, Milić R, Obradović S, Tomić A. Influence of open surgical and endovascular abdominal aortic aneurysm repair on clot quality assessed by ROTEM® test. *Vojnosanit Pregl* 2016; 73(7): 643–650. **M23**

2.4. Оцена о испуњености обима и квалитета у односу на пријављену тему

Завршена докторска дисертација је у потпуности испунила обим пријављене теме. Одговор на све постављене циљеве и хипотезе истраживања је био адекватан, а квалитет података, резултата, начин интерпретације и израда комплетне дисертације је на задовољавајућем нивоу. Наслов одобрене докторске дисертације и урађеног истраживања се поклапају. Одобрени циљеви истраживања и постављени циљеви у раду остали су идентични. Примењена методологија истраживања је такође идентична са одобреном.

Ова докторска дисертација је написана на 177 страна. Рад садржи 2 слике, 37 графикана и 67 табела. У литератури је цитирано 247 библиографских јединица из домаћих и иностраних стручних публикација.

У уводном делу аутор је у 12 поглавља, јасно и добро дефинисао научни, медицински, друштвени и социјални значај проблема због којег је спроведено истраживање. Поред тога, кандидат износи детаљан опис епидемиолошких података, фактора ризика, класификацију и одређивање стадијума болести, дијагностичких метода, принципа лечења, начина процене ефеката лечења и нежељених ефеката лечења. Прецизно се описује појам квалитет живота, његове компоненте као и начини на које се врши процена квалитета живота код онколошких болесника. Сва поглавља су допуњена опсежним прегледом литературе и текстуално и табеларно.

У делу циљеви и хипотезе истраживања јасно су изложени циљеви и хипотезе истраживања као и конкретни задаци који су у складу са постављеним циљевима: 1. Утврдити значајност разлике у квалитету живота и његовим компонентама између група пацијената у III и IV стадијуму неситноћелијског карцинома плућа лечених хемиотерапијским протоколом

paclitaxel-cisplatin и протоколом *gemcitabin-cisplatin*. 2. Утврдити постоје ли значајне промене у квалитету живота пацијената током времена- након примене два, односно четири циклуса хемиотерапије 3. Утврдити да ли постоји значајна разлика у укупном квалитету живота у односу на старост пацијената, 4. Утврдити да ли постоји статистички значајна разлика у укупном квалитету живота међу пацијентима са различитим хистолошким типом неситноћелијског карцинома плућа, 5. Утврдити да ли постоји разлика у укупном квалитету живота у односу на перформанс статус пацијента, 6. Утврдити значајност разлике у укупном квалитету живота у односу на стадијум болести, 7. Утврдити постоји ли разлика у укупном квалитету живота између пацијената са различитим туморским одговором на хемиотерапију.

Материјал и методологија рада подударни су са наведеним у пријави дисертације, презентовани су на одговарајући начин и врло прецизно. Студија је изведена на популацији испитаника старости између 36 и 75 година оболелих од узнапредовалог неситноћелијског карцинома плућа (IIIб и IV стадијум болести). Критеријуми и начин селектовања испитаника за студију детаљно су и јасно описани. Као инструменти мерења употребљени су упитници EORTC QLQ-C30 и додатак за карцином плућа - EORTC QLQ-LC13 (верзија 3). Детаљно је описан начин статистичке анализе добијених података. Изнет је податак да је научно истраживачки рад под називом “Процена квалитета живота пацијената оболелих од неситноћелијског карцинома плућа лечених хемиотерапијом“ одобрен је од стране Етичког одбора Војномедицинске Академије у Београду дана 22.03.2012. године.

Резултати истраживања систематично су приказани и добро документовани на 28 графикана и 54 табеле уз наративне коментаре представљених резултата који су детаљно анализирани у наредном поглављу.

У поглављу дискусија анализирани су добијени резултати и поређени са литературним подацима из ове области добијеним сличним истраживањима спроведеним у Европи и свету. Резултати су упоређивани са постављеним хипотезама студије и готово у потпуности их потврђују. Коментари добијених резултата су језгровити, а начин приказивања података чини их прегледним и разумљивим. У закључној речи се наводи да се од овог истраживања очекује допринос у бољем разумевању значаја процене и праћења квалитета живота онколошких пацијената у свакодневној клиничкој пракси.

Кандидат је у својој докторској дисертацији показала промене и разлике у квалитету живота пацијената са узнатредовалим неситноћелијским карциномом плућа пре започињања лечења, након примене два и након четири циклуса хемиотерапије. Показане су разлике у укупном квалитету живота и његовим компонентама у односу на врсту хемиотерапијског протокола којим су лечени. Такође и разлике у укупном квалитету живота у односу на године живота, перформанс статус, стадијум болести и одговор на терапију.

На основу претходно изнетих чињеница, Комисија сматра да завршена докторска дисертација под насловом **”Процена квалитета живота пацијената оболелих од неситноћелијског карцинома плућа лечених хемиотерапијом“** по обиму и квалитету израде у потпуности одговара пријављеној теми дисертације.

2.5. Научни резултати докторске дисертације

На основу добијених резултата и њихове дискусије, кандидат изводи следеће закључке:

1. Не постоји статистички значајна разлика у укупном квалитету живота између пацијената са IIIb и IV стадијумом неситноћелијским карциномом плућа лечених хемиотерапијом по протоколу *paclitaxel-cisplatin* у односу на пацијенте лечене по протоколу *gemcitabin-cisplatin*.
2. Не постоји статистички значајна разлика у укупном квалитету живота пацијената пре терапије, након II и након IV циклуса хемиотерапије. Квалитет живота током времена се одржава стабилним у обе испитиване групе пацијената без обзира на хемиотерапијски протокол којим су лечени
3. Пацијенти лечени хемиотерапијским протоколом *paclitaxel-cisplatin* показују бољи квалитет живота у функционалној скали- физичко функционисање и симптом скалама: замор, мучнина и повраћање, бол, диспнеја, несаница, дијареја и кашаљ
4. Пацијенти лечени хемиотерапијским протоколом *gemcitabin-cisplatin* показују бољи квалитет живота у симптом скалама: алопеција, периферна неуропатија и стоматитис.

5. Код обе групе пацијената постоји побољшање квалитета живота након примене хемиотерапије у симптом скалама: бол у грудима, диспнеја и кашаљ
6. Код обе групе пацијената постоји пад у квалитету живота у функционалним скалама: обављање дужности, социјално функционисање, когнитивно функционисање и симптом скалама: замор, мучнина и повраћање, губитак апетита, опстипација, дијареја, финансијске тешкоће, стоматитис, неуропатија и алопеција
7. Укупни квалитет живота је бољи код пацијената млађих од 65 година без обзира на стадијум болести, терапијски протокол, перформанс статус, одговор на терапију и хистолошки тип тумора али нема погоршања укупног квалитета живота код пацијената старијих од 65 година током периода праћења
8. Не постоји статистички значајна разлика у укупном квалитету живота у односу на хистолошки тип неситноћелијског карцинома плућа
9. Не постоји статистички значајна разлика у укупном квалитету живота у односу на перформанс статус пацијената
10. Укупни квалитет живота је бољи код пацијената са нижим стадијумом болести у сва три времена мерења
11. Квалитет живота је бољи у свим скалама код пацијената са повољнијим терапијским одговором на специфичну онколошку терапију

2.6. Применљивост и корисност резултата у теорији и пракси

Студија доприноси бољем познавању и разумевању појма квалитет живота у онкологији. Показује значај процене и праћења током трајања болести и лечења. Добијене информације помажу пацијентима и здравственим радницима који су укључени у лечење да боље разумеју користи и штете одређеног модалитета лечења у циљу њихове корекције, прилагођавања пацијенту, правовременог откривања и лечења нежељених ефеката терапије.

2.7. Начин презентирања резултата научној јавности

Резултати овог истраживања су делимично објављени као оригинално истраживање у часописима од међународног значаја, као и на конгресима од међународног значаја. Остали резултати ће бити послати за публикавање у часописима од међународног значаја који се баве овом тематиком.

ЗАКЉУЧАК

Комисија за оцену и одбрану завршене докторске дисертације кандидата др Сађе Шарац под називом **”Процена квалитета живота пацијената оболелих од неситноћелијског карцинома плућа лечених хемиотерапијом“** на основу свега наведеног, сматра да је истраживање у оквиру докторске дисертације адекватно постављено и спроведено, да су резултати одговарајуће обрађени, а изведени закључци валидни. Ова докторска дисертација представља оригинални научни допринос у истраживању квалитета живота оболелих од карцинома плућа. Нарочито се истичу закључци добијени истраживањем који могу бити полазна основа за унапређење ове медицинске области.

Комисија са задовољством предлаже Наставно-научном већу Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу да докторска дисертација под називом: **”Процена квалитета живота пацијената оболелих од неситноћелијског карцинома плућа лечених хемиотерапијом“** др Сађе Шарац буде позитивно оцењена и одобрена за јавну одбрану.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

1. **проф. др Марина Петровић**, ванредни професор Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Интерна медицина, председник

2. **проф. др Драгана Стаматовић**, редовни професор Медицинског факултета ВМА Универзитета одбране у Београду за ужу научну област Интерна медицина, члан

3. **доц. др Иван Чекеревац**, доцент Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Интерна медицина, члан

у Крагујевцу, 19.08.2016. године